

Intenzita zahraničného obchodu medzi Slovenskom a Ruskom v súčasnom období¹

Elena Kašťáková²

The Intensity of Foreign Trade Development between Slovakia and Russia in the Current Period

Abstract

The current development of the Slovak-Russian relations is dependent on not only the extent, timing and success of the transformation processes taking place in both economies, but also to the extent of the direct and indirect globalization impacts transmitted by the world economy. This paper focuses on the development of foreign trade relations between Slovakia and Russia. It analyzes in detail the foreign trade and evaluates the mutual development through the foreign trade intensity index. The Intergovernmental Commission for Economic and Scientific-Technical Cooperation is an important regulating authority for mutual relations. A significant part of the contribution is another possibility of deepening mutual trade relations in the current period. The most promising areas of cooperation include energy, engineering, transport and agriculture.

Key words

Cooperation, Foreign Trade, Perspectives, Russia, Slovakia, Trade Intensity Index

JEL Classification: F21, F14

Úvod

Dlhodobé zahraničnoobchodné väzby medzi Slovenskom a Ruskom boli zásadným spôsobom zmenené na prelome 90. rokov po rozpade spoločného trhu členských krajín RVHP a neskoršieho vstupu Slovenskej republiky (SR) do medzinárodných integračných štruktúr, hlavne do EÚ. Táto nová vývojová trajektória sa postupne prejavila predovšetkým v rozsiahlej reštrukturalizácii teritoriálnych a tovarových priorít v exportno-importných reláciách. V postupnom prerozdeľovaní politickej a ekonomickej moci vo svetovom hospodárstve, čo zásadne ovplyvňovalo samotný proces formovania multipolárnej štruktúry svetovej ekonomiky, Rusko aj naďalej zohráva významnú pozíciu. (Baláž, P. – Hamara, A. – Sopková, G., 2015)

Výsadné postavenie Ruska ako monopolného dodávateľa surovín a materiálov a zároveň ako hlavného odberateľa slovenskej produkcie sa síce veľmi rýchlo znížilo, ale miera závislosti od dodávok najmä energetických inputov zostala vysoká. Keď koncom

¹ Daný príspevok je výstupom riešenia vedeckého projektu: VEGA 1/0546/17 *Vplyv geopolitických zmien na presadzovanie strategických zahraničnoobchodných záujmov EÚ (s implikáciami na ekonomiku SR)*.

² doc. Mgr. Elena Kašťáková, PhD., Ekonomická univerzita v Bratislave, Obchodná fakulta, Katedra medzinárodného obchodu, Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava, E-mail: elena.kastakova@euba.sk

80. rokov minulého storočia bývalý Sovietsky zväz odoberal takmer polovicu nášho exportu, v roku 2000 to bolo už len necelé jedno percento. Od vstupu SR do EÚ slovenský export do RF tvoril takmer (10 %) a v roku 2016 poklesol až na (4 %).

Vývoj zahraničného obchodu Slovenskej republiky (SR) a samotná štruktúra zapojenia sa slovenskej ekonomiky do medzinárodného podnikania je ovplyvnená mnohými historickými, ekonomickými, politickými a ďalšími faktormi. Jeho súčasné pozície reflektujú dlhodobé komparatívne výhody, resp. nevýhody, ktoré plynú práve z predchádzajúceho vývoja. V poslednom období boli diverzifikované vplyvom expanzie priamych zahraničných investícií na území krajiny.

Súčasný vývoj slovensko-ruských vzťahov je závislý nielen od rozsahu, časovej súvislosti a úspešnosti transformačných procesov prebiehajúcich v oboch ekonomikách, ale v značnej miere aj od intenzity priamych a nepriamych globalizačných vplyvov prenášaných zo svetového hospodárstva. Významný vplyv na danú skutočnosť mali nielen dôsledky globálnej finančnej a hospodárskej krízy, ktorá postihla takmer všetky odvetvia daných ekonomík, ale aj vývoj konfliktnej situácie na východe Európy, a s tým súvisiace sankčné opatrenia medzi Ruskou federáciou (RF) a EU a inými krajinami a dlhodobý pokles svetových cien na energetické suroviny na medzinárodných trhoch. (Baugartner, B. – Zubaľová, Ľ. 2015)

Zvýšený význam ekonomického faktora v rozvoji vzájomnej spolupráce zároveň zabezpečuje postupné zlepšenie politickej klímy, ktorá vo vysokej miere napomáha nájsť kompromisy v riešení aktuálnych otázok vzájomných vzťahov. Predkladaná analýza vývoja a intenzity zahraničného obchodu medzi SR a RF vytvárajú určitý priestor aj na skvalitnenie vzájomnej obchodno-ekonomickej spolupráce a rozšírenia možností vzájomných zahraničnoobchodných vzťahov.

1 Metodika práce

Cieľom daného príspevku je preskúmať vývoj zahraničnoobchodných vzťahov medzi Slovenskom a Ruskom, analyzovať vzájomný zahraničný obchod a na základe indexu intenzity obchodu stanoviť ďalšie možnosti prehľadovania obchodných vzťahov súčasnom období.

Na dosiahnutie cieľa sa využili viaceré teoretické metódy, ktoré boli použité vo forme všeobecných metód (abstrakcie, analýzy, syntézy, dedukcie a indukcie). Zároveň sa v práci využili aj empirické metódy, hlavne metóda komparácie pre porovnanie krajiny, regiónov a dosiahnutých výsledkov. Na sprehládnenie údajov o zahraničnom obchode sa použili špeciálne metódy, a to hlavne exaktné či grafického zobrazenia.

Na posúdenie vzájomného obchodu medzi dvoma krajinami, a na to, či sú objemy obchodu väčšie, alebo menšie, ako by sa dalo očakávať na základe ich postavenia vo svetovom obchode sa využíva **index intenzity obchodu** (Trade Intensity Index – TII). Je definovaný ako podiel podielu vývozu krajiny *i* do krajiny *j* k celkovému vývozu krajiny *i* a podielu vývozu smerovaného do krajiny *j* k hodnote celkového svetového vývozu. (World Bank, 2010)

Na výpočet indexu intenzity obchodu (TII) slúži tento vzorec:

$$TII_{ij} = (x_{ij}/X_{it})/(x_{wj}/X_{wt}) \quad (1)$$

kde:

x_{ij} – hodnota exportu prvej krajiny do druhej krajiny;

x_{wj} – hodnota celkových exportov prvej krajiny do celého sveta;

X_{it} – hodnota svetových exportov do druhej krajiny;

X_{wt} – celková hodnota svetových exportov.

TII dosahuje hodnoty od 0 do $+\infty$. Ak sa hodnota indexu rovná 1, znamená to, že exportná krajina i vyváža do krajiny j presný pomer exportov, ktorý krajine j prináleží vzhľadom na jej podiel na svetových importoch. Ak je index vyšší ako 1, ide o obchodné toky vo vyšších hodnotách, ako by sa vzhľadom na dôležitosť krajiny vo svetovej ekonomike dalo očakávať, tzn. krajina i vyváža do krajiny j v pomere viac tovaru než do celého sveta. Ak je hodnota nižšia ako 1, potom je aj intenzita obchodu na nižšej úrovni ako by sa dalo očakávať. (World Bank, 2013)

Pre tento výskum bol zdrojom štatistický úrad SR a EUROSTAT, ktorý poskytoval údaje slúžiace na analýzu vzájomného zahraničného obchodu medzi Slovenskom a Ruskom. Tovarová štruktúra vzájomného zahraničného obchodu bola klasifikovaná podľa nomenklatúry harmonizovaného systému. Údaje nevyhnutné na spracovanie TII boli použité zo štatistiky UNCTADSTAT a Svetovej banky.

2 Výsledky a diskusia

Súčasný zahraničnoobchodný a hospodársky vzťah medzi Slovenskom a Ruskom sa realizujú na vládnej a miestnej úrovni prostredníctvom pravidelných zasadnutí medzivládnych a zmiešaných komisií. Základ vzájomných hospodárskych vzťahov tvorí *Dohoda medzi vládou SR a vládou RF o hospodárskej a vedecko-technickej spolupráci* z roku 1993, ktorá vytvorila zmluvný princíp pre rozvoj vzťahov medzi vzniknutou SR a RF. Po vstupe Slovenska do EÚ bolo nutné upraviť vzájomné bilaterálne hospodárske vzťahy, a preto 25. februára 2005 bola v Bratislave podpísaná nová *Dohoda medzi vládou SR a vládou RF o hospodárskej, vedecko-technickej a kultúrnej spolupráci*. Obe strany vzali na vedomie práva a povinnosti SR vyplývajúce z členstva v EÚ.

Na základe tejto dohody sa zmluvné strany dohodli podporovať rozvoj, upevnenie a diverzifikáciu vzájomne výhodnej hospodárskej a vedecko-technickej spolupráce vo všetkých oblastiach a odvetviach hospodárstva v súlade so svojimi vnútroštátnymi právnymi predpismi platnými v štátoch zmluvných strán a na princípoch rovnosti.

Kompetentné orgány zmluvnej strany poskytujú pomoc hospodárskym subjektom štátu druhej zmluvnej strany pri zabezpečovaní činnosti na území svojho štátu v súlade so svojimi vnútroštátnymi právnymi predpismi. Zmluvné strany touto dohodou zriadili

Medzivládnu komisiu pre hospodársku a vedecko-technickú spoluprácu medzi Slovenskou republikou a Ruskou federáciou. K jej hlavným úlohám patrí: (IURA Edition, 2006)

- pravidelné hodnotenie stavu a výsledkov hospodárskej a vedecko-technickej spolupráce;
- príprava návrhov na ďalší rozvoj hospodárskej a vedecko-technickej spolupráce;
- špecifikácia prekážok obmedzujúcich rozvoj vzájomnej hospodárskej a vedecko-technickej spolupráce a návrh zodpovedajúcich opatrení na ich odstránenie;
- posúdenie sporných otázok spojených s uplatňovaním alebo výkladom tejto dohody.

Posledné zasadnutie 17. medzivládnej komisie sa uskutočnilo 6. mája 2015 na pôde Úradu vlády SR, na ktorom sa konštatovalo, že napriek nepriaznivej medzinárodno-politickej situácii sa vzájomné slovensko-ruské vzťahy budú rozvíjať dynamicky, na princípe vzájomnej výhodnosti. Takisto, že medzinárodno-politická situácia má výrazne negatívny vplyv na naše obchodno-hospodárske vzťahy.

2.1 Vývoj vzájomného zahraničného obchodu

V oblasti zahraničnoobchodnej tovarovej výmeny Slovenska s tretími krajinami patrí Rusko k našim najväčším a strategicky najvýznamnejším obchodným partnerom. Od vzniku samostatného Slovenska naše bilaterálne vzťahy prechádzali rôznymi vývojovými tendenciami. Koncom 90. rokov minulého storočia vzájomný zahraničný obchod upadal a v roku 1999 podiel Ruska na zahraničnom obchode Slovenska tvoril iba (6,8 %). Výrazný pokles vzájomnej tovarovej výmeny bol ovplyvnený rozsiahlou finančnou krízou, ktorá v roku 1998 zasiahla Rusko. Podrobný prehľad vývoja zahraničného obchodu medzi SR a RF za ostatných 6 rokov je znázornený v tabuľke 1.

Tab. 1 Vývoj zahraničného obchodu SR s RF v rokoch 2009 – 2015 (v mil. EUR)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Vývoz SR do RF	1 932,3	2 070,7	2 620,1	2 547,2	2 076,9	1 461,0	1 272,0
Dovoz SR z RF	4 678,5	6 183,4	5 867,9	6 147,7	4 913,3	3 486,1	2 410,0
Obrat	6 610,8	8 254,4	8 488,0	8 694,9	6 990,2	4 947,1	3 682,0
Saldo	-2 746,2	-4 113,0	-3 247,7	-3 600,5	-2 836,4	-2 025,0	-1 137,0

Zdroj: spracované autorkou podľa údajov ŠÚ SR a MH SR (2017)

V roku 2008 slovenský export v porovnaní s predchádzajúcim rokom vzrástol až (o 75 %) a oproti roku 2006 sa viac ako strojnásobil. Hoci v roku 2009 bol zaznamenaný mierny pokles slovenského exportu vplyvom globálnej hospodárskej a finančnej krízy, v roku 2011 sme dosiahli najvyššiu hodnotu vývozu do Ruska v sledovanom období. V ostatných rokoch sa pozoroval pokles vývozu do Ruska. Je dosť pravdepodobné, že

reálne hodnoty slovenského vývozu boli v sledovanom období oveľa vyššie. Mnohé slovenské produkty sa dostávajú na ruské trhy formou reexportu a ešte v rámci EÚ sa s nimi často viackrát obchoduje.

Súčasný vývoj v slovensko-ruských hospodárskych vzťahoch je poznačený sankčnou vojnou medzi EÚ a RF, čo sa prejavilo negatívne na bilaterálnom zahraničnom obchode medzi SR a RF. V roku 2014 klesol slovenský zahraničný obchod do Ruska o (18,5 %), pričom export sa znížil o (20,1 %) a import o (19,6 %) v porovnaní s rokom 2013. V roku 2015 došlo k opätovnému zníženiu vzájomnej zahraničnoobchodnej výmeny takmer o 2,04 mld. eur, čo tvorilo 29,7-percentný pokles. Slovenský export do Ruska sa znížil o (30 %) a dovoz o (29 %). Pokles vzájomnej obchodnej výmeny bol zapríčinený nielen sankčnou politikou medzi EÚ a RF, ale aj výraznými zníženiami cien na energetické suroviny na svetových trhoch. Tieto spomínané aspekty vyústili do výrazného poklesu ruského rubľa, ktorý sa vo veľkej miere odrazil platobnou neschopnosťou veľkej časti ruských podnikov pôsobiacich v zahraničnom obchode.

Z hľadiska obchodných vzťahov môžeme od roku 2014 vidieť zníženie obchodnú aktivitu v oblasti exportu aj importu. V roku 2016 v porovnaní s predchádzajúcim obdobím roku 2015 klesol import o (35 %) a export o (7 %).

Vývoj zahraničnej tovarovej výmeny medzi Slovenskom a Ruskom sa dá charakterizovať dlhodobo pasívnou obchodnou bilanciou zo strany Slovenska. V skúmanom období bola takisto evidovaná znížená aktivita slovenskej zahraničnoobchodnej činnosti nielen s Moskovskou oblasťou, ale aj s ostatnými regiónmi RF. Táto situácia do značnej miery ovplyvňuje aj celkovú obchodnú bilanciu Slovenska. Nerovnomerný podiel medzi štruktúrou slovenského vývozu a dovozu s Ruskom bol ovplyvnený najmä vysokou závislosťou našej krajiny od dovozu ruských energetických surovín. Podrobný prehľad vývoja komoditnej štruktúry slovenského dovozu z Ruska a vývozu do Ruska je znázornený v tabuľke 2.

Tab. 2 Najvýznamnejších 5 komodít vzájomného zahraničného obchodu v roku 2015 podľa HS

Slovenský vývoz do Ruska:	Hodnota v EUR	Podiel (v %)
Osobné automobily a iné motorové vozidlá	340 574 731	23,3
Karosérie motorových vozidiel	163 334 272	11,2
Časti a súčasti vhodné hlavne na prístroje	155 899 081	10,7
Spaľovacie piestové motory	95 640 524	6,5
Časti, súčasti a príslušenstvo motorových vozidiel	85 340 775	5,8
Slovenský dovoz z Ruska:	Hodnota v EUR	Podiel (v %)
Ropné oleje	1 982 921 211	56,8
Ropné plyny	915 311 387	26,2
Železné rudy	148 200 858	4,2
Čierne uhlie a výrobky z neho	103 288 745	3,0
Jadrové reaktory	80 741 766	2,3

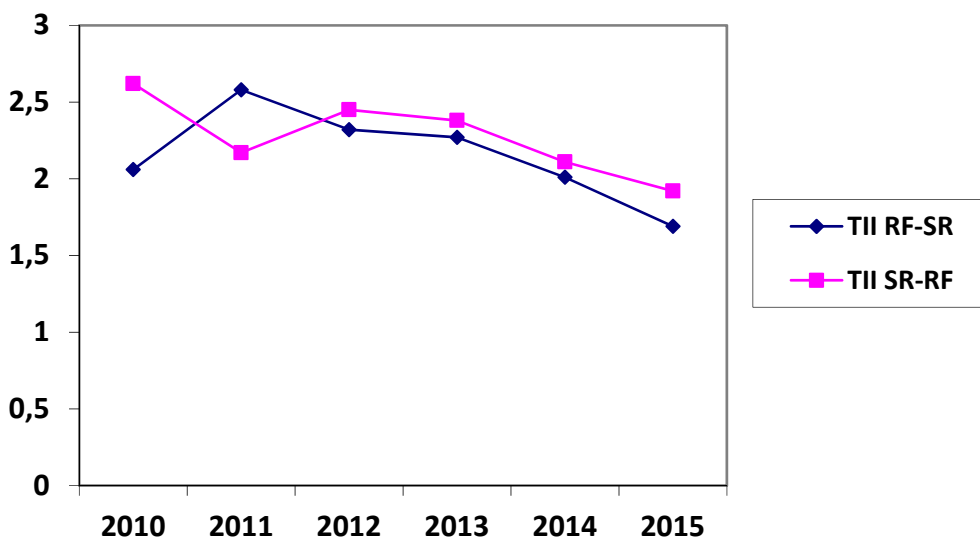
Zdroj: spracované autorkou podľa ŠTATISTICKÝ ÚRAD SR, 2016

V oblasti slovenského dovozu do Ruska v r. 2015 sa na prvom mieste umiestnili ropné oleje, ktoré tvoria viac ako polovicu v zastúpení (56,8 %). Za nimi nasledovali ropné plyny (s podielom 26,2 %). Na treťom mieste sa umiestnila železná ruda (4,2 %), ďalej čierne uhlie a výrobky z neho (3 %) a na poslednom piatom mieste jadrové reaktory (2,3 %). V sledovanom období Slovensko do Ruskej federácie vyváža predovšetkým produkciu automobilového a strojárenského zariadenia, osobné automobily a iné motorové vozidlá s podielom 23,3 %, karosérie motorových vozidiel (11,2 %), časti a súčasti na prístroje (10,7 %), spaľovacie piestové motory (6,5 %) a časti, súčasti a príslušenstvo motorových vozidiel (s podielom 5,8 %).

2.2 Intenzita vzájomného zahraničného obchodu

Na posúdenie objemu vzájomného obchodu medzi Slovensko a Ruskom bol využitý index intenzity vzájomného obchodu TII, ktorý poukázal, či je hodnota obchodu väčšia, alebo menšia, ako by sa dalo očakávať na základe ich postavenia v medzinárodnom obchode. Podrobný prehľad intenzity vzájomného zahraničného obchodu medzi skúmanými krajinami v rokoch 2010 – 2015 je prehľadne znázornený na grafe 1.

Graf 1 Intenzita vzájomného zahraničného obchodu medzi SR a RF v rokoch 2010 – 2015

Zdroj: spracované autorkou

Z grafu 1 je zrejmé, že v rokoch 2010 až 2015 index intenzity vzájomného obchodu Ruska so Slovenskom (TII_{RF-SR}) dosahoval hodnoty vyššie ako 1, čo hovorí o vysokej intenzite exportnej aktivity ruských vývozcov smerom do SR počas sledovaných rokov.

Na základe výsledkov možno konštatovať, že hodnota indexu TII_{RF-SR} reprezentuje značne intenzívny vzájomný obchod ruských exportérov so slovenskými importérmi. V roku 2011 daný index narástol medziročne o 0,52 bodu v porovnaní s rokom 2010. No od roku 2012 postupne klesal až do roku 2015, keď dosiahol výšku 1,69 bodu. V rokoch 2011 – 2015 sledovaný index TII_{RF-SR} poklesol o 0,89 bodu, čo poukazuje na značný pokles intenzity vývozu ruských exportérov na Slovensko. Napriek tomu však vzájomný obchod zostáva intenzívny, tak ako výška ruského indexu neklesla pod hodnotu 1,0 v skúmanom období.

V skúmanom období hodnoty indexu intenzity vzájomného obchodu Slovenska s Ruskom (TII_{SR-RF}), rovnako ako v prípade predchádzajúceho indexu, dosahovali hodnotu vyššiu ako 1, ale zároveň boli vyššie ako hodnoty indexu TII_{RF-SR} . Z čoho vyplýva, že vzájomný obchod slovenských exportérov s ruskými importérmi bol v rokoch 2010 – 2015 intenzívnejší, ako sa očakávalo vzhľadom na postavenie SR vo svetovom obchode.

Index TII_{SR-RF} výraznejšie poklesol v roku 2011 až o 0,45 bodu, potom v r. 2012 mierne vzrástol o 0,28 bodu. V období 2013 – 2015 je viditeľný postupný mierny pokles, keď v roku 2015 dosiahol index TII_{SR-RF} hodnotu o 0,52 bodu nižšiu ako v roku 2012. Aj napriek negatívnemu vývoju indexu TII_{SR-RF} dosiahol dostatočne vysoké hodnoty v sledovanom období, na základe čoho možno usúdiť, že ide o intenzívny zahraničný obchod slovenských exportérov smerujúcich do RF.

2.3 Perspektívne oblasti vzájomnej spolupráce

K najperspektívnejším oblastiam vzájomnej spolupráce patria: energetika, strojársky priemysel, doprava a poľnohospodárstvo. Ako už bolo spomenuté, dôležitým orgánom regulácie vzájomných vzťahov je Medzivládna komisia pre hospodársku a vedecko-technickú spoluprácu, ktorej posledné zasadnutie sa uskutočnilo v máji 2015. V rámci daného zasadnutia bol prerokovaný zoznam aktuálnych otázok týkajúcich sa hospodárskej a ekonomickej vzájomnej spolupráce. Medzi prioritné oblasti spolupráce Slovenska a Ruska patria: oblasť energetiky (vrátane atómovej), ropný a plynárenský priemysel, investičná oblasť, doprava, nanotechnológie, inovačná a vojensko-technická sféra, poľnohospodárstvo a priemysel a spolupráca v bankovom a vo finančnom odvetví. (Veľvyslanectvo RF v SR, 2016)

Spolupráca vo sfére energeticko-palivového komplexu predstavuje základ slovensko-ruských ekonomických vzťahov. Dodávky ruskej ropy, zemného plynu a jadrového paliva uspokojujú až 90 percent potreby Slovenska. Dodávky zemného plynu, ktoré sú určené pre SR, ale aj tranzit cez územie SR do západnej Európy, sú uskutočňované na základe dlhoročných kontraktov. Po nestabilnej situácii v roku 2014 sa Slovensku podarilo koncom roku 2014 podpísať s Ruskom kľúčovú zmluvu o dodávkach ropy pre Slovensko a pre tranzit ropy cez naše územie. Dohoda má zabezpečiť stabilné a spoľahlivé dodávky ropy v období od 1. januára 2015 do 31. decembra 2029. Na základe daného kontraktu bude ruská strana dodávať na Slovensko šesť mil. ton ropy a taký istý objem je určený aj pre tranzit do západnej Európy. (HNonline.sk, 2014)

Nadálej pokračuje spolupráca medzi ruskou spoločnosťou Technopromexport, a. s., a slovenskými spoločnosťami SES Tlmače a Istroenergo Group vo vyhľadávaní spoločnej účasti na projektoch týkajúcich sa výstavby nových a modernizácie existujúcich energetických objektov na ruskom a slovenskom trhu, ale aj na trhoch tretích strán. (MZVaEZ SR, 2014).

V oblasti jadrovej energetiky sa úspešne realizujú dlhoročné kontrakty stabilných dodávok jadrového paliva pre atómové elektrárne Mochovce a Jaslovské Bohunice. Ruská spoločnosť Atomstrojexport sa zúčastňuje na dostavbe reaktorov 3. a 4. bloku atómovej elektrárne Mochovce. (Veľvyslanectvo RF v SR, 2016)

V oblasti priemyslu nadálej pôsobí dcérska spoločnosť Matador Automotive RUS, ktorá sídli v Nižnom Novgorode. Spoločnosť sa zameriava na výrobu zváraných dielov pre ruský automobilový priemysel. Významná je spolupráca medzi ruskými železnicami a slovenskou spoločnosťou I. Tran. Textilná spoločnosť vyrába uniformy pre armády, políciu, hasičov aj záchranárov. Jej najväčším odberateľom sú práve Ruské železničné dráhy, s ktorými plánuje vytvoriť spoločný podnik. (MZVaEZ SR, 2014).

V oblasti strojárskoho priemyslu bola dosiahnutá dohoda medzi ruskou skupinou spoločnosti RSK-6 a slovenskou spoločnosťou CELOX, s. r. o., ktorej cieľom bolo vypracovanie možnosti založenia spoločného podniku v Rusku na výrobu hliníkových profilov. Táto ruská skupina uzatvorila dohody, ktoré sa týkali spolupráce vo sfére energeticky úsporných technológií využívaných v stavebníctve.

Intenzívnu spoluprácu s RF presadzuje aj slovenský podnik ELTEKO, s. r. o., ktorý v Rusku založil dcérsku spoločnosť pôsobiacu vo sfére elektrotechniky. Svoju pobočku v Moskve má aj ďalšia slovenská spoločnosť PROMA. Spoločnosť PROMA sa radí medzi desať najvýznamnejších dizajnerských a architektonických spoločností Slovenska a realizuje veľké projekty výstavby a rekonštrukcie bytových domov v meste Reutov, ale aj v Moskve. (Veľvyslanectvo RF v SR, 2016)

Rusko navrhuje slovenským spoločnostiam so záujmom o vzájomne výhodnú spoluprácu, aby zväzili možnosť stať sa rezidentom priemyselných parkov nachádzajúcich sa na území Ruskej federácie. (MZVaEZ SR, 2014).

Nové formy nadobúda spolupráca v sektore dopravy. Realizuje sa niekoľko obojstranne výhodných projektov a ďalších súvisiacich programov. Pokračuje sa v projekte výstavby širokorozchodnej železnice, ktorá by mala viesť trasou Košice-Bratislava-Viedeň. Súčasťou projektu je aj vybudovanie logistického centra na Dunaji. Tender na výstavbu tohto projektu vyhralo konzorcium firiem Bernard – Valbek – Obermeyer, ktorému dal spoločný podnik ruských, ukrajinských, slovenských a rakúskych železníc Breitspur Planungsgesellschaft vypracovať štúdiu realizovateľnosti. V prípade, ak štúdiá realizovateľnosti nepreukáže napr. dostatok tovarových tokov, potom spoločnosť Breitspur do ďalších technických štúdií nepôjde a práce s výstavbou sa nezačnú. Ak však štúdiá preukáže, že je projekt uskutočniteľný a financovateľný, v tom prípade sa v projektovej príprave bude pokračovať aj nadálej. (SITA, 2015).

Významnú úlohu v oblasti vzájomnej spolupráce zohráva aj poľnohospodárstvo. Zástupcovia Astrachánskej oblasti rokujú o projekte centra genetiky hovädzieho dobytku, ktoré by sa malo vytvoriť v Astrachánskej oblasti. Súčasne sa pripravuje aj dohoda o spolupráci medzi poľnohospodárskymi univerzitami v Nitre a v Astrachánskej

oblasti. Slovenskí podnikatelia plánujú otvoriť v Astrachánskej oblasti mnoho hospodárskych a živočíšnych závodov, naopak, podnikatelia z tejto oblasti založia na Slovensku spoločnosti v rybnom priemysle. Podľa Slovenska má táto oblasť väčší potenciál na rozvoj ako väčšina európskych krajín. (Veľvyslanectvo RF v SR, 2016).

Záver

Na základe výsledkov skúmania vývoja a intenzity zahraničného obchodu medzi Slovenskom a Ruskom v súčasnom období sme dospeli k týmto záverom:

Súčasný slovensko-ruský obchodný vzťah v skúmanom období zaznamenali negatívny vývoj, obzvlášť v období 2014 – 2016 výrazne poklesol obrat vzájomného zahraničného obchodu. Pokles slovenského dovozu z RF v roku 2016, ktorý predstavoval (23,2 %) bol oveľa výraznejší ako pokles slovenského vývozu do Ruska (4,4 %) v porovnaní s r. 2015. Takéto značné prepady vzájomnej tovarovej výmeny neboli spôsobené poklesom dovozu fyzického objemu energetických surovín z Ruska, ale poklesom ich cien na svetových trhoch, čo takisto prispelo k oslabeniu ruského rubľa na svetových finančných trhoch. Vo veľkej miere oslabenie domácej meny spôsobilo insolventnosť ruských podnikov a zníženie kúpyschopnosti zahraničných výrobkov v Rusku. Podobne aj pokles slovenského vývozu do Ruska môžeme pripísať zavedeniu sankcií voči EÚ zo strany Ruska. Z druhej strany daný negatívny vývoj prispel k poklesu záporného salda obchodnej bilancie s Ruskom v rokoch 2015 – 2016.

Na základe dosiahnutých výsledkov v oblasti skúmania intenzity vzájomného zahraničného obchodu možno tvrdiť, že zahraničný obchod medzi Slovenskom a Ruskom je obojstranne intenzívny, tak ako hodnoty indexov intenzity TII_{RF-SR} a TII_{SR-RF} boli v sledovanom období vyššie ako jedna. Na základe výsledkov indexov intenzity obchodu je vidieť, že intenzita zahraničného obchodu Slovenska s Ruskom je vyššia ako intenzita obchodu Ruska so Slovenskom. Takisto obe intenzity od r. 2013 mali klesajúcu tendenciu, čo bolo spôsobené zavedením obojstraných sankcií medzi EÚ a RF.

Slovensko vníma Rusko ako dôležitého partnera v oblasti dodávok energenosičov, ale aj ako krajinu s potenciálom umiestnenia svojich výrobkov automobilového, strojárenského (vrátane špeciálnej výroby), chemického, elektrotechnického a elektronického priemyslu, dodávok investičných celkov pre výstavbu elektrární a energetických zariadení, ako aj zariadení pre potravinársky priemysel (Pásztorová, J., 2016). V ďalších rokoch bude v Rusku čoraz väčší dopyt po technológiách spojených s ochranou životného prostredia a vodným hospodárstvom. Týka sa to tzv. zelených technológií používaných vo všetkých oblastiach hospodárstva, čím sa vytvorí priestor aj pre slovenské firmy pôsobiace v oblasti ochrany vôd a riadenia vodného hospodárstva.

Zoznam bibliografických odkazov

Baláž, P., Hamara, A. & Sopková, G. (2015). *Konkurencieschopnosť a jej význam v národnej ekonomike*. Bratislava: Vydavateľstvo Ekonóm.

- Baumgartner, B. & Zubaľová, Ľ. (2015). Reciprocal sanctions of Russia and EU and their impact on the mutual trade focusing on Slovakia, Význam tretích krajín pre strategické rozvojové zámery EÚ v pokrízovom období (s implikáciami pre slovenskú ekonomiku), vybrané vedecké state riešiteľov projektu VEGA 1/0391/13, Bratislava, 2015. Bratislava: Vydavateľstvo Ekonóm.
- Pásztorová, J. (2016). Význam bioenergie ako súčasti portfólia obnoviteľných zdrojov energie na príklade Nemecka, Nové výzvy v oblasti európskej energetickej bezpečnosti a ich vplyv na konkurencieschopnosť EÚ v horizonte do roku 2020, Bratislava, 2016. Bratislava: Vydavateľstvo Ekonóm.
- Hlas Ruska. (2013). *Astrachánska oblasť a Slovensko budú spolupracovať v poľnohospodárstve*. Dostupné Február 27, 2016 na http://slovak.ruvr.ru/2013_06_27/Astrachanska-oblast-a-Slovensko-budu-spolupracovat-v-polnohospodarstve/.
- Hnonline.sk. (2014). *Slovensko podpísalo s Ruskom kľúčovú zmluvu o dodávkach ropy*. Dostupné Marec 25, 2016 na <http://finweb.hnonline.sk/spravy-zo-sveta-financii/562433-slovensko-podpisalo-s-ruskom-klucovu-zmluvu-o-dodavkach-ropy>.
- IURA Edition. (2006). *Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Ruskej federácie o hospodárskej a vedecko-technickej spolupráci*. Dostupné Február 20, 2013 na <http://www.zbierka.sk/zz/predpisy/default.aspx?PredpisID=19126&FileName=06-z005&Rocnik=2006>.
- MZVaEZ SR. (2015). *Informácia o priebehu a výsledkoch 17. zasadnutia Medzivládnej komisie pre hospodársku a vedecko-technickú spoluprácu medzi Slovenskou republikou a Ruskou federáciou*. Dostupné Február 26, 2016 na <https://goo.gl/VWwtdl>.
- SITA. (2015). *Železnice SR a Ruské železnice plánujú spoločné projekty*. Dostupné Február 26, 2016 na <http://spravy.pravda.sk/ekonomika/clanok/357823-zeleznice-sr-a-ruske-zeleznice-planuju-spolocne-projekty/>.
- ŠÚ SR. (2016). *Dovoz podľa krajín - 2015*. Dostupné Marec 11, 2017 na https://slovak.statistics.sk/wps/wcm/connect/68b669eb-a8d7-4065-bd6b-62e57e7c9789/2015_IMPORT_by_Countries_slov_eng_DEF.zip?MOD=AJPERES.
- ŠÚ SR. (2016). *Vývoz podľa krajín - 2015*. Dostupné Marec 11, 2017 na https://slovak.statistics.sk/wps/wcm/connect/08eb32ab-b33a-4afc-b39d-369c0adb1dd1/2015_EXPORT_by_Countries_slov_eng_DEF.zip?MOD=AJPERES.
- Veľvyslanectvo RF v SR. (2016). *O Rusko-Slovenskej obchodnej a hospodárskej spolupráci*. 2016. Dostupné Február 26, 2016 na <http://slovakia.mid.ru/sk/web/svk/obchodna-a-hospodarska-spolupraca>.
- World Bank. (2010). *Trade Indicators*. Dostupné Marec 25, 2017 na http://wits.worldbank.org/wits/wits/witshelp/Content/Utilities/e1.trade_indicators.htm.
- World Bank. (2013). *Online Trade Outcomes Indicators*. Dostupné Marec 25, 2017 na <http://wits.worldbank.org/WITS/docs/TradeOutcomes-UserManual.pdf>.